

Ebulmuammer Fuad

MÜKEMMEL REMİL KİTABI

(İnceleme-Metin-Sözlük-Dizin)

Doç. Dr.
Volkan KARAGÖZLÜ

Ebulmuammer Fuad
MÜKEMMEL REMİL KİTABI

Doç. Dr. Volkan KARAGÖZLÜ

Ebulmuammer Fuad

MÜKEMMEL REMİL KİTABI

İnsanoğlunun diğer canlılar gibi en büyük amacı geleceğe kalmaktır. Gelecek bilinmezlik ve belirsizliklerle dolu olduğu için kararlık kalan bu noktada ruh ve akıl sağlığını korumak adına insanoğlu bir takım davranış şekilleri geliştirmiştir. Gelecekle ilgili bilgi yoksunluğu beraberinde merak unsurunu açığa çıkarmış, onu öğrenmek adına ilk çağlardan itibaren çabalar sarfedilmiştir. Buyüzen gökyüzündeki yıldızlara manalar verilmiş, onların insan üzerindeki etkileri incelenmiştir. Dünyada meydana gelen olaylara -kusların uçuş ve ötüş şekillerinden, bir kemiğin üzerindeki çizgilere kadar- çeşitli manalar verilip bunlar gelecekle irtibatlandırılmıştır.

Fal ve buna bağlı olarak meydana gelen çeşitli uygulamalar insanın geleceği öğrenmekle ilgili bitmek tükenmek bilmeyen merakının sonucu olarak insanlık tarihinde yerini bulmuştur. İslam dininde yasaklanmasına rağmen Osmanlı devletinde kesintisiz olarak 20. yüzyıla kadar geçerliliği olduğu anlaşılan fal ve çeşitleri, eski anlayışa göre bilimin alt datarından tabii ilimler arasında gösterilmektedir.

+90 536 663 97 66
+90 286 217 22 24
/paradigmaak
/divit_kitabi
/paradigmaakademiyayinevi

9 784253 187259

www.paradigmaakademiyayinlari.com
www.divitkitabi.com | paradigmaakademitasarim@gmail.com

Ebulmuammer Fuad

MÜKEMMEL
REMİL KİTABI
(İnceleme-Metin-Sözlük-Dizin)

Doç. Dr. Volkan KARAGÖZLÜ

Paradigma Akademi

Ebulmuammer Fuad

MÜKEMMEL REMİL KİTABI

(İnceleme-Metin-Sözlük-Dizin)

Doç. Dr. Volkan KARAGÖZLÜ

ISBN : 978-625-8187-22-9

Sertifika No: 32427
Çanakkale Kitaplığı
Araştırma İnceleme Bilişim Yayın Matbaa
TİC. LTD. ŞTİ.

Paradigma Akademi Basın Yayın Dağıtım
Fetvane Sokak No: 29/A
ÇANAKKALE
e-mail: fahrigoker@gmail.com

Yayın Yönetmeni
Nevin SUR

Dizgi & Kapak
Himmet AKSOY

Matbaa
Vadi Grafik Tasarım ve Reklam LTD. ŞTİ.
Sertifika No: 47479

Kitaptaki bilgilerin her türlü sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu Kitap T.C. Kültür Bakanlığında alınan bandrol ve
ISBN ile satılmaktadır. Bandrolsüz kitap almayınız.

Ağustos 2022
Paradigma Akademi

Akademik hayatımda bu yolda kalmamı sağlayan, bitmez tükenmez enerjisi ile etrafındakilere örnek olan, yolumu aydınlatan değerli hocam Prof. Dr. Filiz Kılıç Hanımefendi 'ye ...

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR	vii
ÖN SÖZ.....	ix
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

1. FAL ve ÇEŞİTLERİ.....	5
1.1 FAL NEDİR?, İSLAM'DA FALA BAKIŞ.....	5
1.2 FAL ÇEŞİTLERİ	8
2. REMİL (KUM FALI).....	13
2.1 REMİL NEDİR?.....	13
2.2 REMİLİN ESÂSI	14
2.3. UĞURLU ve UĞURSUZ ŞEKİLLER.....	20
2.4 REMİL DÖKMEK İÇİN YAPILMASI GEREKENLER	24
2.4.1 REMİL DÖKÜLMEDEN ÖNCE YAPILMASI GEREKENLER.....	24
2.4.2 REMİL ATMA YÖNTEMİ	24
2.4.3 NİYET KİMİN İÇİNDİR.....	28
2.4.4 İSTEĞİN ORTAYA ÇIKARILMASINA AİT KURALLAR.....	28
2.5. OSMANLIDA REMİL.....	30
Metni Günümüz Alfabesine Aktarırken İzlenen Yol.....	37

II. BÖLÜM

METİN	39
-------------	----

III. BÖLÜM

SÖZLÜK	189
DİZİN	211
KAYNAKÇA	213

KISALTMALAR

AÇÜ	Artvin Çoruh Üniversitesi
AÜ	Ankara Üniversitesi
Ar.	Arapça
bk.	bakınız
C.	cilt
ç.	çoğulu
Dr.	Doktor
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
haz.	hazırlayan
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
mec.	mecazen, mecazî anlam
no	numara
s.	sayfa
S.	sayı
TDVİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TDK	Türk Dil Kurumu
vd.	ve diğerleri
vs.	vesaire
Yay.	Yayını / Yayınları
YKY	Yapı Kredi Yayınları
yy.	yüzyıl

ÖN SÖZ

İnsanoğlunun diğer canlılar gibi en büyük amacı geleceğe kalmaktır. Gelecek bilinmezlik ve belirsizliklerle dolu olduğu için karanlık kalan bu noktada ruh ve akıl sağlığını korumak adına insanoğlu birtakım davranış şekilleri geliştirmiştir. Gelecekle ilgili bilgi yoksunluğu beraberinde merak unsurunu açığa çıkarmış, onu öğrenmek adına ilkçağlardan itibaren çabalar sarf edilmiştir. Bu yüzden gökyüzündeki yıldızlara manalar verilmiş, onların insan üzerindeki etkileri incelenmiştir. Dünyada meydana gelen olaylara - kuşların uçuş ve ötüş şekillerinden, bir kemiğin üzerindeki çizgilere kadar- çeşitli manalar verilip bunlar gelecekle irtibatlandırılmıştır.

Fal ve buna bağlı olarak meydana gelen çeşitli uygulamalar insanın geleceği öğrenmekle ilgili bitmek tükenmek bilmeyen merakının sonucu olarak insanlık tarihinde yerini bulmuştur. İslam dininde yasaklanmasına rağmen Osmanlı devletinde kesintisiz olarak 20. yüzyıla kadar geçerliliği olduğu anlaşılan fal ve çeşitleri, eski anlayışa göre bilimin alt dallarından tabii ilimler arasında gösterilmektedir.

Kum falı anlamına gelen remilin de bir ilim dalı olarak 20. yy. kadar yazılmış pek çok yazma ve matbu kitap, risale, mecmuada örneklerine rastlanmaktadır. Hatta günümüzde kahve falları nasıl mobil uygulamalarda varlığını ve bazı insanlar için geçerliliğini sürdürüyorsa remil de çeşitli sosyal medya platformlarında hâlâ varlığını sürdürmektedir.

Mükemmel Remil kitabı yazar tarafından iki bölüme ayrılmıştır. İlk bölüm remil hakkında bilgilerin verildiği kısımdır. Yazar pek çok yazma nüshadaki bilgileri gördüğünü bunları derleyip bir kitap meydana getirdiğini söylediği eserinde remilin kısa bir tarihçesi, remil unsurlarının nasıl oluştuğu, nasıl remil atıldığı, remil şekillerinin ne anlama geldiği gibi pek çok konuyu anlattıktan sonra remilin uygulamasına da yer vermiştir. Kitapta pratik ve teorinin bir

arada bulunması ve derinlemesine bilgi verilmekten ziyade en önemli bilgilerin verildiğinin ifade edilmesi onu el kitabı yapmaktadır. Eserde remille ilgili hükümlerin bazıları şiir biçiminde yazılmıştır. Remille ilgili bilgiler verilirken bölüm başlarındaki ifadelerden remilin olumlandığı ve dine aykırı olmadığı düşüncesinin vurgulandığı görülmektedir.

İkinci bölüm ise gezegenler ve isimler vasıtasıyla insanların talihinin ne olduğu ile ilgili hükümler çıkarmakla ilgilidir. Fal bakımı için çeşitli yolların sayıldığı bu bölümde yine uygulama ile bilgi aktarımı iç içedir.

Klasik Türk edebiyatı devrin hayatını, kültürünü yansıtırken ondaki bilimleri de bünyesinde bulundurur. Fal, ilm-i nücûm, remil gibi şimdi batıl bilimlerden saydığımız pek çok bilim dalıyla mensur, manzum birçok edebî üründe karşılaşmak mümkündür. Klasik Türk edebiyatı ürünlerinin anlaşılmasında bu ilimlerin bilinmesi de gereklidir. İnceleme bölümünde remil hakkında bilgi verildikten sonra remilin klasik Türk edebiyatında kullanımına değinilmiştir. Remille uğraşan şairler ile klasik edebiyatta remil ile ilgili kullanım hakkında bilgi verilmiştir. Kitabın sözlük bölümünde de kelimelerin kökenleri, Arapça sözcükler çoğul ise tekil biçimleri yazılmıştır. Sözlükte sadece kelimelerin anlamları da verilmemiş, kelime gruplarının özellikle Farsça tamlamaların anlamları verilmiştir. Sözcüklerin metinde kullanılan anlamlarının sözlüğe alınmasına dikkat edilmiştir.

İnsanoğlunun gelecekle ilgili merakının bir göstergesi olan eser, Osmanlı devletinde son yıllara kadar bu çabanın sürekliliğini koruduğunu gösterir aynı zamanda. Geleceğin belirsizliklerini aşma çabası olarak görülebilecek bu örneğin kitap halinde yayımlanmasının hem kültür tarihine hem metinleri anlama çabasına bir katkı sağlaması en büyük sevincimiz olacaktır.

Doç. Dr. Volkan KARAGÖZLÜ

Nevşehir 20.08.2022

GİRİŞ

Tüm canlılar geleceğe kalmak ister. Canlıların ortak özellikleri arasındaki en önemli nokta onların ya bizzat, ya genler ya da yapıp ettikleri bakımından geleceğe kalmak istemeleridir. Bu anlamlı çabada, canlıların temel özelliklerine göre eylemleri farklılık gösterir. Bir çiçeğin geleceğe kalma isteği tohuma durma biçiminde ortaya çıkarken, bir caretta caretanın geleceğe kalma biçimi binlerce yıllık tehlikelerle dolu yolu aşarak gelecek nesli taşıyan yumurtalarını bir kumsala bırakması biçiminde ortaya çıkar. İnsanoğlunun geleceğe kalma biçimi hem daha girift hem de çeşitlidir. Yaşam süresini uzatmaktan, çocuk sahibi olmaya; oradan bir sanat eseri üretmekten, herhangi bir yere adını, imzasını, şiirini yazmaya / kazımaya kadar varan çeşitlilikteki eylemler onun geleceğe kalmakla ilgili çabasının ürünüdür. Yoksa bir sanat eseri için yıllarını hatta hayatını veren kişinin bu işi sadece şöhret veya daha başka menfaatler için yaptığını düşünmek insanoğlunun isteklerine çok yüzeysel bakmak demektir.

Geleceğe kalmak isteyen insanoğlu bu yüzden onu bilmek, gelecekte nelerle karşılaşacağını öğrenmek ister. İnsanın ister bilinçli, ister bilinçsiz; ister bilimsel, isterse batıl hareketlerinin temelinde bu merak duygusu ön plandadır. İnsanoğlunun tarih sahnesindeki ilk dönemlerinden beri bu merakını gidermek için geleceği bilmekle ilgili çabaları olmuştur. Bu merak unsuru insanın bilinmeze, olağanüstülüğe karşı zaafı ile de desteklenmiştir. Çevresindeki olaylara, varlıklara, eşyanın durum ve şekillerine manalar yükleme, yıldızların konumları, şekilleri ve hareketlerinin bir sistem içerisinde olduğunu fark etme, bu sistemin geçmiş, gelecek ve hali hazırdaki olaylarla ilgili bilgi vereceğine inanma, kuşların hareketleri, uçuşları ve ötüşlerinin manalar gizlemesi gibi yüzlerce

olay, varlık, harekete gizli manalar yüklemek ve bunların bilgi değeri olduğuna inanmak insanın yapısında olan bir özelliğidir. Bu yüzden insanoğlu bu bilgileri veren bilim/bilgi/ilim dallarına bu bilgileri verdiğini iddia eden başta kâhin/sihirbaz/müneccim sonraları ise medyum vs. gibi kişilere ve bunların verdiklerini vaadettikleri bilgiye inanmak istemiştir. Böylelikle insanoğlunun var olduğu günden itibaren gerek semavi dinlerde olsun, gerek semavi olmayan dinler, tüm inanış ve kültürde; tarih boyunca oluşturulan yüksek medeniyet veya kabile kültürlerinde gelecekte bilgi almakla ilgili uygulama, çaba ve hareketlere rastlanır. Hatta gelecekle ilgili bilgiye ulaşmanın yasaklandığı kültürlerde bile (İslam) çeşitli adlar altında bu işi icra eden pek çok kişi ortaya çıkmış ve bunlarla ilgili pek çok yazılı kaynak bırakılmıştır.

Geleceği keşfetme (gayptan haber alma) tutkusu bu işi yaptığına inanılan falcı, kâhin, sihirbaz, remmâl, müneccim, bakıcı, şaman, şifacı gibi değişik isimlerle anılan kişilerin ortaya çıkmasına sebep olmuş ve bu kişilerin yaptığı iş bir meslek haline gelmiştir. Adları sayılan bu kişilerin bilgiye ulaşmak adına yöntemleri birbirinden farklı olmasına rağmen, ulaştıkları sonuç aynıdır. Bir kısmı mistik güçlere sahip olup görünmez varlıklarla temasa geçerek gayptan haber verirler, bazıları ise olay, nesne vs. durum ve şekillerini yorumlayarak gelecekle ilgili bilgilere ulaşırlar (Aydın, 1995: 134). Dünyanın pek çok yerinde farklı kültür ve coğrafyalarda yönetimdeki kişiler, gayptan haber veren bu kişilere resmî görevler vermişlerdir. İmparator II. Friedric, Michael Socot; Caherine de Medicis'e Notsradamus; İngiltere Kraliçesi 1. Elizabeth de John Dundee adlı astrologlar, Sultan IV. Mehmed'e Ahmed Efendi müneccimbaşı olarak danışmanlık yapmışlar (Aydüz, 2006: 4). Gelecek ile ilgili bilgisine başvuralan kişiler, sadece yönetici sınıfın ihtiyaçlarını karşılamakla kalmamış toplumun her kesiminden kişilerin başvurduğu bir makam olarak sosyal hayatta görevlerini icra

etmişlerdir. Osmanlının son döneminde yazılan bir remil kitabındaki¹ ifadelerin gayba ait bilgiye ulaşmanın ne kadar revaçta olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Kitabın yazarı Nazmî, bulunduğu memurluktan çıkarılınca iş durumunun ne olacağını öğrenmek amacıyla falcılara başvurur.

Bu aralık birçok sevdiğim beni tekyelere, türbelere götürüp birçok du‘âlar telkî’n etdiler ve birçok ahibbâ ve bildiklerim de İstanbul, Ğalata, Üsküdar, Boğaziçlerinde ne kadar köşelerde İslâm, Hristiyan ne kadar bakıcılar varmış, biñleri mütecâviz! Yüzlerce bakıcılara götürdüler. Hattâ kendi kendime de çok def‘a giderek her def‘asında birer ğuruş verdim. İkbâlîme bakdırıp mütesellî oldum. İşte bu sebeple gördüm ki İslâm, Hristiyan hattâ birçok ecnebî’ler bile bakıcınınñ ikâmetgâhına gelip nebet bekliyorlar. Beyoğlunda bir maħalde benden evvelkilerden şoñra şıra kendime gelmek üzere kapuda ismimi bile kayd etdirdim ...

... “Bir me‘mûriyet alabilecek miyim, alamayacak mıyım” diye yavaş yavaş tekrâr bakıcılara mürâca‘at etmeğe başladım. Bir de ne göreyim; tensi katlar çıkmış, kadrolar tanzîm edilmiş. Bakıcı ikâmetgâhlarına yüzlerce kadın, erkek mürâca‘at ediyor. Bize şıra bile gelmiyor (Eren, 2021: 115).

Bunun yanında Osmanlı toplumunda şiirin değeri ve yaygınlığı göz önüne alındığında, şairlerin bazılarının remmâl olması da toplumun geleceği bilmeye ve gayptan haber verdiği iddia edilen kişilere karşı ilgisini göstermesi açısından önemli bir örnektir.

Geleceği öğrenmek için fal ve fallı ilgili hususlar, 677 no’lu kanun ile 30/11/1925 tarihinde yasaklanmıştır.² Buna rağmen sosyal

¹ Eren, Hulusi (2021). “Tefeül Geleneği Bağlamında Su’al ve Cevâblı Tefe’ül-nâme, Yâhûd Kolay Remiller İsimli Eser Üzerine İnceleme”. AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi. C.7. Sayı: 2. s. 105-128.

² TEKKE VE ZAVİYELERLE TÜRBELERİN SEDDİNE VE TÜRBEDARLIKLAR İLE BİR TAKIM UNVANLARIN MEN VE İLGASINA DAİR KANUN, Kanun Numarası : 677 Kabul Tarihi : 30/11/1925 Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 13/12/1925 Sayı : 243 Yayımlandığı Düstur : Tertip : 3 Cilt : 7 Sayfa : 113

... Alelümum tarikatlerle şehlik, dervişlik, müritlik, dedelik, seyitlik, çelebilik, babalık, emirlik, nakiplik, halifelik, falcılık, büyücülük, üfürükçülük ve gayıptan haber vermek ve

medya hesaplarında, telefon uygulamalarında ve daha çeşitli platformlarda fal ve falcılık değişik biçimlere bürünerek, teknolojiye ayak uydurarak devam etmektedir. İnsanoğlunun geleceği bilme merakının zaman ve mekanlar üstü olup çeşitli devirlerde yaşayacağına en güzel örnekler falın bu dönüşümü olsa gerektir. Bu merakı anlamlı kılan ise sadece olduğumuz durumla ilgili haber / bilgi alma değil, geleceğe de bir çeşit iz bırakabilme isteği olmalıdır.

murada kavuşturmak maksadiyle nüshacılık gibi unvan ve sıfatların istimaliyle bu unvan ve sıfatlara ait hizmet ifa ve kisve iktizası memnudur... (www.mevzuat.gov.tr [Erişim tarihi: 29.07.2022])

I. BÖLÜM

1. FAL ve ÇEŞİTLERİ

1.1 FAL NEDİR?, İSLAM'DA FALA BAKIŞ

Geleceği öğrenmek, şans ve kısmeti anlamak amacıyla oyun kağıdı, kahve telvesi, el ayası vb.ne bakarak anlam çıkarma, bakı olarak TDK Güncel Türkçe Sözlük'te açıklanan fal, Arapça bir kelime olup (فعل) kökünden gelmektedir. Kök olarak “uğurlu, uğurlu şeyleri gösteren simge” (Aydın, 1995: 134) anlamında kullanılır. Tarih boyunca çeşitli uygarlıklarda değişik biçimde görülen falın İslam dininde ve bu din etkisindeki coğrafya ve medeniyetlerde algılanış biçimi de farklıdır. İslam'a göre gaybı yalnız Allah bilir ve ondan haber vermek yasaklanmıştır. Hz. Muhammet'e vahiy inmeden önce Arap toplumunda kahin, sihirbaz adı altında birtakım kimseler gayptan haber verdiklerini iddia edip gelecekle ilgili birtakım sözler söylemişlerdir. İslam inancına göre bu durumun açıklaması, gök ehlinin kendi aralarındaki konuşmalarını cin ve şeytanların kulak misafiri olmalarıdır. Mele-i alâ olarak adlandırılan gök ehillerinin en seçkinlerinin kendi aralarında yaptıkları konuşmaları dinlemek için gökyüzüne çıkan cinnîlerin bu durumu, 610 yılında vahyin gelmesi ile kesilmiştir. Kuran-ı kerîm'de bu durum şöyle ifade edilmektedir:

“Kuşkusuz biz göğe ulaşmak istedik, fakat onu çetin bekçilerle ve yakıcı ışıklarla dolu bulduk. Halbuki biz, (daha önce) göğün bazı yerlerinde gayp haberlerini dinlemek için otururduk. Fakat şimdi her kim dinlemeye kalkacak olursa, kendini gözetleyen yakıcı bir ışık

bulur.”³ Saffât Suresi 6-10⁴, Hicr 16-18⁵. ayetlerde de aynı durum ifâde edilmektedir. Bu durum Hz. Âişe’den nakledilen bir rivayet ile de sabittir: “Hz. Âişe anlatıyor: ‘Yâ Resûllah! Kâhinler bize bir şeyler söylerdi de dedikleri gerçek çıkardı.’ dedim. Bunun üzerine Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurdu: ‘Bu doğru olan sözü bir cin elde eder ve dostunun kulağına fısıldar. O da buna yüz yalan katar. (Müslim, Selâm, 122).” İslam dininde gaybın yalnız Allah tarafından bilineceği⁶, insanların gaybı bilme yetkisinin olmadığı⁷, gayptan bilgi vermenin yasak olduğu hatta peygamberin bile kendi hakkında gelecekle ilgili bir bilgisinin bulunmadığı söylenir.⁸

³ وَأَنَا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلْتَأَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهْبًا ﴿٨﴾ وَأَنَا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ ۖ فَمَنْ يَسْمَعِ الْآنَ يَجِدْ ۖ إِنَّا زَيْنًا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾ وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍ ﴿٧﴾ لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقَدِّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾ دُحُورًا وَهُمْ عَذَابٌ وَأَصِيبٌ ﴿٩﴾ إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾ (Cinn 72/8-9)

⁴ إِنَّا زَيْنًا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾ وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍ ﴿٧﴾ لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقَدِّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾ دُحُورًا وَهُمْ عَذَابٌ وَأَصِيبٌ ﴿٩﴾ إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾

“Biz en yakın göğü zinetlerle, yıldızlarla donattık. Onu itaatten çıkan her şeytandan koruduk. Onlar, yüce topluluğu (ileri gelen melekler topluluğunu) dinleyemezler. Kovulmaları için her taraftan taşa tutulurlar. Onlar için sürekli bir azap da vardır.”

⁵ وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٦﴾ وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿١٧﴾ إِلَّا مَنْ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَاتَّبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ ﴿١٨﴾

“Andolsun, biz gökte burçlar yaptık ve onu, bakanlar için süsledik. Onu kovulmuş her şeytandan koruduk. Ancak kulak hırsızlığı eden olursa, onu da parlak bir ateş takip etmektedir. (Hicr 15/16-18)

⁶ وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبُرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾

“Gaybın anahtarları yalnızca O’nun katındadır. Onları ancak O bilir. Karada ve denizde olanı da bilir. Hiçbir yaprak düşmez ki onu bilmesin. Yerin karanlıklarında da hiçbir tane, hiçbir yaş, hiçbir kuru şey yoktur ki apaçık bir kitapta (Allah’ın bilgisi dahilinde, Levh-i Mahfuz’da) olmasın.” (En’am 6/59)

⁷ قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾

“De ki: ‘Göktekiler ve yerdekiler gaybı bilemezler, ancak Allah bilir. Onlar öldükten sonra ne zaman diriltileceklerinin de farkında değillerdir.’” (Neml 27/65)

⁸ قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَاسْتَكْتَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ ﴿٩﴾ (Cinn 72/8-9)

⁸ إِنَّا زَيْنًا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ ﴿٦﴾ وَحِفْظًا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَارِدٍ ﴿٧﴾ لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقَدِّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ﴿٨﴾ دُحُورًا وَهُمْ عَذَابٌ وَأَصِيبٌ ﴿٩﴾ إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾

“Biz en yakın göğü zinetlerle, yıldızlarla donattık. Onu itaatten çıkan her şeytandan koruduk. Onlar, yüce topluluğu (ileri gelen melekler topluluğunu) dinleyemezler. Kovulmaları için her taraftan taşa tutulurlar. Onlar için sürekli bir azap da vardır.”

⁸ وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ ﴿١٦﴾ وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ﴿١٧﴾ إِلَّا مَنْ اسْتَرَقَ السَّمْعَ فَاتَّبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ ﴿١٨﴾

Bütün bu ayet ve hadislerle rağmen İslam coğrafyasında gaybı bilmeye yönelik uygulamalar ve bunların yazıya geçirilmiş metinleri oldukça fazladır. Bunun sebebi ise Hz. peygamberin falın bir çeşidini uygun görmesi ve kendi hayatında da bunu uygulamasıdır. Hz. Muhammet uğursuzluk (*teşeüm*) ifade eden kelime, yorum ve davranışları kabul etmemiş, bunların yerine bazı ipuçlarına dayanarak güzel yorumda bulunmayı (*tefeül*) teşvik etmiştir. Bu hususta Buhârî’de “Fal Bâbı” başlığı altında şu hadis sunulmaktadır: “Ebû Hüreyre şöyle demiştir: Peygamber (İslâm’da tıyere⁹ yoktur. Tıyerenin hayırlısı faldır.” buyurdu. Bir sahâbî: ‘Fal nedir yâ Rasûlallah? dedi. Rasûlallah: ‘Herhangi birinizin işiteceği sâlih kelimedir (yânî iyi bir sözdür)’ buyurdu. Bir başka hadiste ise Hz. peygamber: “İslâm’da advâ ve tıyare yoktur, iyi ve güzel kelime olan fal benim hoşuma gider.” buyurmuştur (Sofuoğlu, 1988: 5777-5778). Hz. peygamber hayatında hayra, iyiliğe işaret eden kanıtları (*tefeül*) tercih etmiş ve etrafındakilere de bunları tavsiye etmiştir. Verilen hadislerde peygamberin tefeül yaptığı, olay, nesne varlıktaki ipuçlarını hayra yordduğu ve bu işaretlere uyduğu ile ilgili hayatından örnekler vardır. Bir gazve esnasında kınından çekilmiş kılıçla tefeül etmiş ve bir başka olayda uğursuz isimleri bulunan bir yerden geçmekten çekinmiştir (Macdonald, 1978: 449). Bir başka zaman ise Hz. peygamber bir fal çeşidi olarak kabul edilen, kura falını hayatında uygulamış, savaşa giderken hangi hanımını yanına alacağına bu fal sayesinde karar vermiştir. Peygamberin bu davranışı nedeniyle İslam coğrafyasında falın bir bölümü geçerli olmuş ve

“Andolsun, biz gökte burçlar yaptık ve onu, bakanlar için süsledik. Onu kovulmuş her şeytandan koruduk. Ancak kulak hırsızlığı eden olursa, onu da parlak bir ateş takip etmektedir. (Hicr 15/16-18)

8 وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبُرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظِلْمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا تَدْبِيرُ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾

“De ki: ‘Allah dilemedikçe ben kendime bir zarar verme ve bir fayda sağlama gücüne sahip değilim. Eğer ben gaybı biliyor olsaydım daha çok hayır elde etmek isterdim ve bana kötülük dokunmazdı. Ben inanan bir kavim için sadece bir uyarıcı ve müjdeciyim.” (A’râf 7/188)

⁹ Tıyere uğursuz yorum yapılan fala denir.

bunlarla ilgili pek çok metin üretilmiştir. Ayrıca eski anlayışa göre fal bir bilim dalı olarak tabii ilimlerin bir şubesi kabul edilmiştir. Klasik dönemde ilimler tasnif edilirken tabii ilimler başlığı altında ilm-i rüyâ, ilmü't-tıbb, ilm-i fal, sihir ve tılsımât alt başlıkları verilir. İlm-i fal ise kendi arasında üç alt başlığa ayrılarak Kur'an falı, ilm-i remil ve ilm-i ihtilâc olarak tasnif edilmiştir.¹⁰

Gerek İslam coğrafyasında gerekse İslamiyet'ten önce ve sonra diğer coğrafya ve medeniyetlerde geleceği öğrenmek adına pek çok fal çeşidi ortaya çıkmıştır.

1.2 FAL ÇEŞİTLERİ¹¹

Fal çeşitleri, kullanılan malzeme, eşya ve tekniğe göre adlandırılmıştır:

Yıldız falı: (*yıldıznâme, müneccimlik, horoscopy*): Yıldızların konum ve hareketlerinin işaret sistemi olduğu ve bu sisteme bakılarak insanın hayatı ve hayat evrelerinin bileneceğini iddia eden fal sistemi. Bu falda insanın doğum günü dikkate alınarak, o günde yıldızların konumu ve insan üstündeki etkileri ve bu etkinin insanın kaderi ile ilgisi incelenir. Ayrıca bir işe başlarken en uygun zamanın hangisi olduğu, güneşin, burçların ve burçlardaki gezegenlerin konumlarına bakılarak çözülür. Güneşin ve gezegenlerin uygun konumları kutlu kabul edilmiş, bu zamanlarda evlenmek, yolculuk ve ticaret yapmak vs. hayırlı görülmüştür. Bu fala bakmak için yazılan eserlere *yıldıznâme* adı verilir.

¹⁰ bk.: Taşköprülü-zâde Ahmed (1975). *Mevzuatü'l-ulûm*. (haz.) Mümin Çelik, İstanbul: Üçdal Neşriyat.

¹¹ Bu bölüm yazılırken şu kaynaklardan faydalanılmıştır: Aydın, Mehmet (1995). "Fal". TDVİA. C. 12. s. 134-138. Onay, Ahmet Talat (2007). *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*. hzl. Cemal Kurnaz, Ankara: Birleşik Yayınevi., Sezer, Sennur (1996). *Osmanlı'da Fal ve Falnameler*, İstanbul: Milliyet Yayınları., <https://hadislerleislam.diyaret.gov.tr>., Pakalın, Mehmet Zeki (1983). "Fal". *Osmanlı Tarih Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. C.I. s. 485-486., Çelebi, İlyas (2013). "Yıldıznâme". TDVİA. C. 45. s. 545-547., Ersoylu, Halil (1401). "Fal, Falnâme ve Fâl-ı Reyhân-ı Cem Sultan". *Dînî, İlmî, Edebî Araştırmalar Mecmuası*. C.V S.2. s. 69-83.

El falı: (*chiromancy*): Eldeki çizgilere ve yükseltilere bakarak bir kimsenin karakterini ve geleceğini okumak.

Kuş falı: (*ornithomancy*) Kuşların uçuş şekilleri ve ötüşlerinden gelecekle ilgili anlam çıkarma.

Kağıt falı: (*cartomancy*) İskambil ve tarot kartlarının çeşitli şekillerde açılıp dağıtılmasının yorumlanması.

İç organlar falı: (*haruspicy, aruspice*) Bazı hayvanların iç organlarının durum, şekil, renk özelliklerine bakılarak yorum yapma.

Karaciğer falı: (*hepatoscopie*) Kurban edilen koyunun karaciğerinin şekil, renk, görünüm bakımından yorumlanması.

Bağırsak falı: (*excaspicy*) Kesilen kurbanın bağırsaklarının hareketleri, kanın akış yönü, bağırsakların keyfiyetini yorumlayarak gelecekte haber verme.

Zar falı: (*lithomancy*) Zar ve taşlarla yapılan bir fal çeşidi. Zar atmadan önce tutulan dilek, zar atıldıktan sonra gelen sayılara göre yorumlanır.

Kitap falı: Belli bir dilek ile özellikle ve öncelikle kutsal kitapları açıp bunları yorumlama işi. Kitap falları ile ilgili pek çok eser meydana getirilmiştir. Hayra yorma anlamı olduğu için izin verilen fallar arasındadır. Kuran'dan fal bakmak için uygulanan yöntemlerden birisi gözü kapalı olarak Kuran'ı açıp çıkan sayfadan 7 sayfa geriye gidip ilk ayeti okumak biçimindedir. Kuran dışında *Hafız divanı*, *Mesnevî*, *Muhammediye*, *Ahmediye*, *Envârü'l-âşıkîn* kitaplarından da fal bakılır. Özellikle Hâfız divanı fal açmak için muteber bir kitaptır. Divandan fala bakılmadan önce şu manzume okunur:

Ey hâfız-ı Şîrâzî

Ber-mâ nazar endâzî

Men tâlib-i yek-fâlem

Tu kâşif-i her-râzî (Ey şîrâzlı Hâfız ! Bizim halimize bak; ben bir fala talibim, sen her sırrı keşfedensin.)

Ateş falı: (*pyromancy*) Çeşitli biçimlerde uygulanmakla birlikte asıl şekline göre, ateşe bakan medyumun onu dua ederek köz haline getirmesi ve köz haline gelen ateşin içine çeşitli bitkiler atılarak çıkan alevin yorumlanmasıdır.

Su falı: (*hydromancy*) İsteği olan kişinin bir kaba konmuş suya bunu söylemesi ve suda oluşacak motifin isteği ile uygun düşüp düşmediği ile ilgili faldır.

Rüya yorumu: (*rüyâ tabiri, ilm-i tabîr-i rüyâ, oneiromancy*) Rüyada görülen varlık, olay ve durumların yorumlanması. İslam'da geçerli olan bir fal türüdür. Zira Kuran'da (Yûsuf 12/43, 100, Fetih 48/27) ve hadislerde (Buhârî, Tabir 47; Ebû Dâvûd, İmân 10, Tirmizî Rüyâ 4) pek çok örnek vardır. Hz. peygambere vahiylerin 6 ay süreyle rüya biçiminde gelmesi ve peygamberin sabah namazından sonra sahabiye rüya gören var mı diye sorup yorumlaması bu fal çeşidinin yaygınlaşmasında etkili olmuştur. İslam dininde rüyalar 1) Rahmanî rüya 2) Şeytanî rüya 3) Nefsanî rüya olarak ayrılır. Rüya tabirleri ile ilgili kütüphanelerde yazma, taş baskı, matbu pek çok eser bulunmaktadır.

Morfoskopi: (*morphoscopy*) Astrolojik güçlerle etkilenen beden biçimleri ile ilgili fal.

Frenoloji: (*pheronology*) İnsanın kafatasının şekil ve özelliklerinden onun karakter ve suç yatkınlığını belirleneceğini iddia eden teori. Alman doktor Frans Joseph Gall tarafından 1800'lerde geliştirilmiştir.

Numeroloji: (*numerology*) Rakamlar vasıtasıyla bir kişinin karakterini ve geleceği ve kaderini yorumlamak. Numerolojinin dayandığı düşünce, sayısal terimlere indirgenebilen her şeyin sayılarla açıklanabilir olduğu Pitogorasçı düşüncedir.

Kura falı: Bir anlaşmazlık sonucunda veya karar vermek için bir kabın içine konulan çeşitli nesnelerin çekimine dayanan faldır. Önceleri kura taşları ve kağıt üzerine konulmuş noktalar ve bu noktaların şekilleri ile yapılmıştır. Daha sonraları ise genellikle aynı boyuttaki kağıtların üzerine harfler, isimlerin yazılmasıyla yapılan ve günümüzde de karar verilemeyen durumlarda uygulanan yöntemdir. Kurayı Hz. peygamberin paylaşmada bir çözüm yolu olarak kullandığı rivayet edilmektedir.

Çay falı: (*tasseography, tasseomancy, tassology*) Çay yapraklarının şekillerinden kehânette bulunma veya falcılık yapma. Kahve tavelerinden veya şarap tortularından da yapılır. Çayın suyu bittikten sonra kalan posalar iyice sallanarak çay tabağına dökülür. Çayın yapraklarının şekline göre yorumda bulunulur.

Kahve falı: İçilen kahvenin tavelerinin, soğuduktan sonra kahve fincanında ve tabağında bıraktığı izleri yorumlama işidir. Falına bakılacak kişi, tabağı fincanın ağzına kendisine doğru çevirerek koyar ve bu işlemi yaparken bir dilek tutar. Fincan soğuduktan sonra beliren şekiller yorumlanır.

Aroloji: (*aeromancy, aeriology*) Atmosfer koşullarını ve olaylarını yorumlayarak yapılan kehanet.

Kürek kemiği falı: Ateşte kızdırılan kürek kemiğinin üzerindeki şekilleri yorumlayarak yapılan fal.

Bakla falı: Bakla, nohut gibi belirli sayıdaki hububatın renkli taşlarla ve değişik cisimlerle birlikte atılarak ortaya çıkan şeklin yorumlanmasına dayalı daha çok Çingenelerin baktığı yaygın bir fal çeşidi. Baklalar atılmadan önce fal baktıran kişi bir niyet tutar. Atılan nesnelerin durumuna göre yorum yapılır.

Kıyâfet: İnsan ve deve, at, eşek gibi binek hayvanlarının toprak yolda giderken bıraktıkları ayak izlerinden anlam çıkarma işidir. Bir de kıyâfet eskiden bir bilim olarak kabul edilip insanın dış görünüşünden karakteri ile ilgili bilgi veren ilim dalının adıdır. İslâm dini tarafından kabul edilen fallardandır.

Firâset: İnsanın huyu hakkında bilgi almak için onun renk, biçim ve organlarının şekline göre hüküm veren faldır. İslam dinince kabul edilir.

İrâfet: Parlak nesnelere (su doldurulmuş, kap, ayna, güneş vs.) bakarak çıkan şekilden anlamlar çıkarılan fal çeşidi.

İhtilâc: Vücudun çeşitli yerlerinin seğirmesinden anlam çıkarmaya dayanan fal çeşidir. Eski kabule göre ilm-i fal'ın alt şubesi olarak kabul edilen ilm-i ihtilâc vardı.

Çiçek falı: (*anthomancy, floriography*) Çiçek veya bitkilerin renk, taç yaprakları, dikildiği zaman ve yer gözetilerek bakılan faldır. Cem Sultan'a ait, kura falına örnek gösterilen Fal-ı Reyhân-ı Cem Sultan başlığı altında yazılan bir çiçek falı nüshası vardır.

El yazısı falı: (*graptomancy*) Bir kişinin el yazısına bakarak yapılan fal.

Mum falı: Yakılan bir mumun alevinin hareketlerinin yorumlanmasıdır. Bu falda eriyen mumun aktığı yön de yorumlanır.

Resim falı: (*idolomancy*) Resim, heykel ve şekillere bakılarak yapılan fal.

Kum falı: (*remil, ilm-i remil, geomancy*) Kumlar üzerine çizilen şekillerin yorumlandığı fal çeşididir. Aşağıda ayrıntıları ile açıklanacaktır.

Bunlardan başka falda kullanılan malzemeye göre pek çok fal çeşidi de vardır:

Sivri nesnelere yapılan fal (*aichomancy*), kristal küreyle fal bakma (*gastromancy*), horoz falı (*alectromancy*), balta falı (*axemancy*), yürüyüş falı (*ambulomancy*), burç falı (*astrology*), ruh çağırma (*necromancy*), kedi falı (*ailuromancy*), balmumu falı (*ceromancy*), ölümlerle konuşma (*sciomancy*), küçük nesnelere falı (*micromancy*), tahıl falı, taş falı, ayak falı ...

2. REMİL (KUM FALI)¹²

2.1 REMİL NEDİR?

Sözlükte kum anlamına gelen remilin Farsçası *rik*'tir. Kendine mahsus birtakım şekillerin yardımı ile gizli kalan niyet, istek, nesne, kişi vs. ortaya çıkarmanın kurallarını gösteren bilime eskiler ilm-i remil olarak adlandırır (s. 3). *Mevzuatü'l-ulûm*'dan yukarıda alınan bilgiye göre eski bilim anlayışında tabii ilimlerin alt dalı olan ilm-i falın kollarından biri olarak kabul edilmiştir. Zamanında parmaklar ile remile ait şekiller kum üzerine çizilmesinden dolayı, bu bilim kum ile alakalıdır. Allah'ın gücü ile gizli şeylerin bulunmasına yaradığı gibi, durumun gidişatından veya olaylardan da bir dereceye kadar keşif yapılabilir (s.3).

İslam'da fal ve çeşitlerinin bir kısmının kabul gördüğü özellikle Hz. peygamberin tefe'ül denen ve olay, durum ve nesnelerin konum ve hallerini hayra yorma yönünde tavsiyeleri olduğu görülür. Hatta bu çeşit fallardan peygamber de faydalanmış ve bunları yeri geldiğinde kullanmıştır. Nesnelerin uğursuzluk taşımadığı düşünülen, hayra yorma ve güzel görmenin tavsiye edildiği İslam dininde remil ile ilgili farklı görüşler vardır. Remil ile ilgili rivâyet edilen hadislerden bir tanesinde remil hakkında: "Benden evvel gelen enbiyadan birinin mucizesidir." diye söylenmektedir. Remilin bazı kitaplara göre *İdris*, bazılarında göre ise *Danyal* peygamberin bir mucizesi olduğu aktarılmaktadır (s.7). Remil, Kuran-ı Kerîm'de geçmez; fakat hadislerde hem terim hem de kelime anlamında kullanılmıştır. *Muaviye b. Hakem*'in remil hakkında sorusu üzerine peygamber şu cevabı vermiştir: "Eskiden kum üzerine hat çizen bir nebî vardı. Kimin hattı onunkine uygun düşerse o isabet etmiş sayılır." (Müslim, Selâm, 121). Remmâller (remil atanlar, remil falına bakanlar), remilin bir peygamber mucizesi olduğu için İslam'a uygun olduğunu savunurken, bazı İslam âlimleri verilen hadisin manasından peygamberin hattına uygun

¹² Burada verilen bilgiler kitaptan alınmıştır. Ayrıca içindeki sayılar alıntılanan sayfaları göstermektedir.

olunamayacağı, anlamını çıkarmışlardır. Bu yüzden remil de diğer İslam'a uygun olmayan fal çeşitleri arasında değerlendirilmiştir. Fakat yazılan onlarca remil kitabında ve diğer fal çeşitlerini anlatan eserlerin girişinde gaybı bilmenin sadece Allah'a mahsus olduğu ve bu için Allah bildirmese olmayacağı ifade edilir. Bu yüzden yazılan kitaplarda hep remilin gayptan haber vermek olmadığı, gaybı bilmenin sadece Allah'a ait olduğu, gizlenen şeyleri ve istekleri ortaya çıkarmanın gaybı bilmek olmadığı, peygamberlere ve evliyalara verilen olağanüstü haller gibi bunun da Allah'ın bir lutfu olduğu gibi düşünceler zikredilmiş ve bunlarla ilgili dış dünyadan, deliller sıralanmıştır.

Afrika'nın kuzeyinde bulunan Mısır, Sudan, Fas, Cezayir bölgeleriyle, Hindistan, Türkistan bölgelerinde ve Yemen, Suriye'nin bazı kısımlarında remil oldukça yayılıp rağbet gören remilde (s.4), *Danyal* peygamberden sonra *Abdullah b. Mahfûf* ve *Ebû Abdullah Muhammed b. Osman ez-Zenâtî* gibi kişiler ile, şeyhü'l-ekber olarak nitelenen *Muhyiddin Arabî*'nin yetkin olduğu bilinmektedir. Hatta remilin pek çok kuralı bu kişilerin karar ve uyguladıkları kurallara dayanır (s.7).

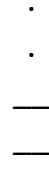
Çok çeşitli kuralları olan remilin kurallarının hepsini bir araya toplamak için büyük ciltelere ihtiyaç olduğundan burada, kuralların çok uygulanan ve meşhur olanlarını anlatmak yerinde olacaktır.

2.2 REMİLİN ESÂSİ

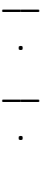

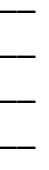

Remilin başlangıcı ve temeli · şeklidir. Buna *ebü'r-reml* (remilin babası) adı ·

·
·
· —
· —
· —

verilir. Sonu ve remilin anası anlamına gelen şekil ise —
şeklidir. Buna da *ümmü'r-reml* denir. Bu şekiller de noktalardan meydana gelmiştir. Her iki nokta bir çizgi kabul edilir. Noktalara fert (tek), çizgilere de zevc (çift) denir. Remil şekilleri noktalardan oluşsa

da her iki nokta bir çizgi kabul edilir. Örneğin şeklinin

aslı bu iken noktaların birleştirilmesiyle önceki halini almıştır. Danyal peygambere göre remil şekilleri sırasıyla aşağıdaki gibidir:

- 1) Lahyân
- 2) Kabz-ı dâhil
- 3) Kabz-ı hâriç
- 4) Cemâ'at
- 5) Ferah, Cûdele

6) · Akle
 —
 —
 ·

7) — Enkîs
 —
 —
 ·

8) — Hamre
 ·
 —
 —

9) — Beyâz
 —
 ·
 —

10) — Nusret-i hârice
 —
 ·
 ·

11) — Nusret-i dâhile
 —
 ·
 ·

12) ·
· Sâbite, utebe-i hâriç
·
—

13) ·
— Nakiyyü'l-had
·
·

14) —
· Kâ'ime
·
·

15) —
· İctimâ
·
—

16) ·
· Tarîk
·
·

Remil şekillerini bu sıra ile ezberlemek gereklidir. Remilin bu temel şekillerinin, klasik felsefeye göre kainattaki varlıkların oluştuğu iddia edilen *anâsır-ı erbaa*¹³ (dört unsur) ile ilgileri vardır. Her şekil dört bölümden oluştuğu için, anâsır-ı erbaa; sırasıyla ateş, hava, su ve toprak şekillerinin noktaları ile ilişkilendirilir. İlk sıradaki noktaya ateş noktası, ikincidekine hava noktası, üçüncüye su noktası ve dördüncüye ise toprak noktası adı verilir. Böylelikle bir remil şeklinin hangi unsura ait olduğunu belirlemek için noktalar bakmak yeterlidir. Örneğin şekli *Lahyâna* göre

ilk bölüm nokta olduğu için bu, ateş şekillerindedir. *Enkîs* şeklinin noktası toprakta olduğu için bu da toprak şekillerindedir.

 Şeklinin ise hem ikinci hem de dördüncü bölümünde nokta olduğu için hava ve toprak şekillerindedir. Çift özelliği bulunur. Bu on altı şeklin dört unsurla irtibatlanmasına *remilin sıfatları* denir. Sırasıyla 1. şekil (*Lahyân*) ateşle ilgili, ateş şekli; 2. şekil (*kabz-ı dâhil*) hava şekli, 3.sü su şekli, 4.sü toprak şekli kabul edilip 5.si yine ateş şekli olarak isimlendirilmiştir. *Hâne* (ev) adı verilen 16 şeklin hepsi özetlenerek aşağıdaki tablo meydana getirilmiştir (s.11):

¹³ ayrıntılı bilgi için bkz: Karlığa, Bekir H. (1991). “*Anâsır-ı Erbaa*”. TDVİA. C.3. s.149–151.

Hâne (ev)					
1	5	9	13	Ateş ve doğu evi	Nazar
2	6	10	14	Hava ve batı evi	Nutuk
3	7	11	15	Su ve kuzey evi	İttisâlî
4	8	12	16	Toprak ve güney evi	İnfisâlî
evtâd-1 erbaa	vetedü'l-veted	zâ'il	mâ'il		

Her bir remil şekli insanın hayatı ve hayatındaki durum ve olaylarla ilişkilendirilmiştir. Bunlar sırasıyla:

- 1) Lahyân: Nefis, ömür, düşünce ve ruh evidir.
- 2) Kabz-ı Dâhil: Mal, para, servet, maaş, rızık ve geçim, alım satım, hazine evidir.
- 3) Kabz-ı Hâriç: Yakında çıkılacak yolculuk, nakil ve hareket, kardeşler ve akrabalar evidir.
- 4) Cemâat: Mülk ve makam, memuriyet, ana, baba, düğün, kazanma, define, bağ, bağçe ve ağaç evidir.
- 5) Ferâh, Cûdele: Evlat, haber, mektup, seven ve sevilen, yiyecek, hediye, sevinç evidir.
- 6) Akle: Hasta, köle, hizmetçi, amel, ticaret, zorluk, dört ayaklı hayvanlar evidir.
- 7) Enkîs: Hırsız, eşkıya, eş, ortak, nikâh, kayıp, açlık, savaş, dava evidir.
- 8) Hamre: Elem, korku, afetler, ölüm, mal, çalınmış mal, miras, devlet malı, kadına ait mal evidir.

9) Beyâz: Deniz yolu, rüyâ, hakim, davet, dinler, inanç, haber, hac, küçük kardeş, bilim ve sevgi, makam ve büyük devlet memurluğu, miras malı evidir.

10) Nusret-i Hârice: Devlet başkanları, büyük devlet memurluğu, rütbe, nişan, hükümet, iş güç, ana baba, kaybolma evidir.

11) Nusret-i Dâhile: Ümit, dostluk, sevgi, mutluluk, gönül hoşluğu, ganimet, dostlar, bağış evidir.

12) Sâbite, Utebe-i Hâric: Düşman, hapis, zindan, suçlanma, suç, memurluktan atılma, galip ve mağlup yaramaz eşten soru evidir.

13) Nakıyyü'l-had: Başarısızlık, sıkıntı, keder, kan, talip, soranın bahtı, gelecek, düşmanlık evidir.

14) Kâime: Yazılı kağıt, banknot, talep edilen, ululuk, ilerleme, maaş, rütbe, sevgili, hasta, sefer, evlenme evidir.

15) İçtimâ: Yazılı kağıt, mektup, söz, karşılık konuşma, görüşme, ölçü, remilin hükmü, istenen şeyin iyiliği veya kötülüğü, kaçan kişi, soru evidir.

16) Tarîk: Uzak yolculuk, gelen ve giden, uzaktan haber, işin sonu ve sonucu, geçmiş ve gizli işler, alıp satmaktan soru evidir (s. 11-13).

2.3. UĞURLU ve UĞURSUZ ŞEKİLLER

Remil şekillerinin bazıları uğurlu (mutlulukla ilgili), bazıları ise uğursuz (mutsuzlukla ilgili) kabul edilmiştir. Aslında toplum içindeki bazı şeyleri kutlu saymak bazılarının da uğursuz olduğunu düşünmek öteden beri kabul edilen bir durumdur. Başımıza gelen bir olayın bazıları için “şu iş, şu zaman, şu adam, şu olay” uğursuz geldi, “şu iş...” uğurlu geldi demek öteden beri insan düşüncesinde silinmez derecede yer etmiş meselelerdendir. Örneğin at, ev, eş ve silahtan ibaret olan dört unsurun uğur olarak kabul edilmesi öteden beri âdet olmuştur.

Bu özellik zamana bağlandığından günlerin, gecelerin hatta saat ve dakikaların bile uğurlu ve uğursuzluğu belirlenmektedir. Aynı uğurluluk ve uğursuzluk durumu önceden meydana gelen olaylara da bağlanmaktan doğar. Örneğin pazar günü dünyanın yaratıldığı ilk gün olmak itibarıyla güneşe nispetle iyi bir gün olarak bilinmiştir. Keza salı günü hazret-i *Havva*'nın ilk hayız günü gibi olayın meydana gelmesi nedeniyle çoğunlukla uğursuz kabul edilmiştir. Uğurlu ve uğursuzluk özellikleri günlere, saatlere bağlandığı gibi remil şekillerine de uygulanmıştır. Gerek gün ve gecelerle saatlerin ve gerek remil şekillerinin uğurlu ve uğursuzluğu bu şekillerde de vardır. Buna göre bazı şekiller uğurlu, bazıları ise uğursuz olarak kabul edilmiştir:

Uğurlu şekiller: $\begin{array}{ccccccccc} \cdot & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \cdot & \cdot & \cdot \\ \text{—} & \cdot & \text{—} & \text{—} & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot \\ \text{—} & \text{—} & \cdot & \cdot & \cdot & \text{—} & \text{—} & \cdot \\ \text{—} & \cdot & \text{—} & \cdot & \cdot & \text{—} & \cdot & \cdot \end{array}$

Uğursuz şekiller: $\begin{array}{cccccc} \text{—} & \cdot & \cdot & \cdot & \cdot & \text{—} \\ \text{—} & \cdot & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \cdot \\ \text{—} & \cdot & \cdot & \cdot & \text{—} & \text{—} \\ \cdot & \text{—} & \text{—} & \cdot & \cdot & \text{—} \end{array}$

Bunların dışında değişken şekiller vardır. Bunlar iyiliğe de kötülüğe de dönüşebilirler:

$\begin{array}{ccc} \text{—} & \text{—} & \text{—} \\ \text{—} & \cdot & \text{—} \\ \text{—} & \cdot & \text{—} \\ \text{—} & \text{—} & \cdot \end{array}$

Şekillerin dâhil, hâriç ve sâbit olanları vardır. Bunlar uğurlu ve uğursuzluk özellikleri ile değerlendirilir:

Dâhil şekiller şunlardır:

—	—	—	—	—
—	.	—	—	.
.	—	—	.	.
.	.	.	—	.

Hâriç şekiller şunlardır:

.
—	.	—	.	—	—
—	—	.	.	.	—
.	—	—	—	.	

Remilde niyete gelen uğurlu şekil ise niyetin saadete sonuçlanmasını, uğursuz ise sonuçsuz kalmasını, *sabit uğursuz* ise uğursuzluğun devam etmesini gösterir. Yine bu uğurlu şekil ve *dâhilse* mutlaka sonuçlanmasına, *hariç uğurlu* ise kesin biçimde sonuçsuz kalacağına şeklin işaret ettiği kabul edilmiştir (s.16-21). Bunun gibi insan hayatını ilgilendiren ve remilin ilişkilendirildiği pek çok durum ve olay vardır. Remil insanla ilgili doğum, ölüm, dişi, erkek, çocuk, genç, orta yaş, ihtiyarlık durumlarıyla alakalı olduğu gibi hükümleri vermek için gereken, parlaklık, karanlık, çabuk hareket, orta hareket veya ağır hareketle ilgili bu on altı şekil irtibatlandırılmıştır. Bunun yanında on altı şekil gün, hafta, ay ve sene; gök cisimleri, burçlar ile de ilişkilendirilmiştir. Bunların uğurlu, uğursuz olma durumlarına göre karar verilir. Böylelikle insanın yaşamında ilgilendiği ve öğrenmek istediği olay, durum, kişi vs. ye ait pek çok özellik remil şekillerine bağlanmıştır. Bunlardan birisi olan ve niyetin ne zaman sonuçlanacağına dair hükümler ve hangi işlere başlamak gerektiği ile ilgili günlere ait tablolar oluşturulmuştur (s. 22):

	iyidir	fenadır
Pazar günü: Dünya bu gün yaratıldı. Güneş günüdür. Hayırlı bir gündür. Bu gece doğan çocuk eşkıya olur.	Büyükleri ziyaret, evlenmek, bitki dikmek	Tıraş olmak, tırnak kesmek, giysi kesmek, batıya sefer etmek
Pazartesi: Bitkilerin yaratılış günüdür. Hazret-i İbrahim Kabeyi bugün inşa etti. Hazret-i Musa Tûr'a çıkıp Allah'ın hitabına ulaştı. Hayırlı bir gündür, ay günü ve hayırdır. Bugün ana rahmine düşen çocuk Kuran hâfızı olur.	Elbise kesmek, tıraş olmak, nikâh, sefer, inşaat	Gizli işe girişme, doğuya sefer
Salı: Kâbil Hâbil'i bu gün öldürdü. Yahyâ ve Zekeriyâ bugün şehit oldular. Hazret-i Havvâ bugün aybaşı oldu. Uğursuz günlerden sayılır.	Ziraat, düşmanla buluşmak, hacamat etmek, kuyu kazmak	Tıraş olmak, elbise kesmek ve biçmek, çamaşır yıkamak, yola gitmek,
Çarşamba: Faydasız, uğursuzdur. Hazret-i Yunus ve Yusuf bugün doğdukları için felakete uğradılar. Ateş ve denizler bugün yaratıldı. Ayın ilk çarşamba günü uğursuzdur.	Tırnak kesmek, tıraş olmak, kıl gidermek, elbise kesmek ve dikmek, yeni giyinmek, öğrenime başlamak	Kavga etmek, düşmanlarla birleşmek, kuzeye sefer etmek
Perşembe: Hazret-i peygamber Mekke'yi bugün fethetti. İsmail peygamber bugün doğdu. Cennet ve Cehennem ve hayvanlar bugün yaratıldı. İhtiyaç günüdür. Hayırlı günlerdendir.	Dua etmek, elbise dikmek, tıraş olmak, tırnak kesmek, büyükleri ziyaret, düğün	Gizli iş tutmak çünkü açığa çıkar.
Cuma: Bağışlanma ve kavuşma günüdür. Hazret-i Adem ve Havva bugün öğleden sonra cennete girdiler. Hazret-i peygamber Ayşe'yi bugün nikahladı. Uğurlu ve mübarek gündür. Cuma gecesi doğan çocuklar huy güzelliğine sahip ve aziz olurlar.	İkindiden akşama kadar dua, öğleden sonra elbise kesmek, öğleden sonra tırnak kesmek	Namazdan önce abdest almak, çamaşır yıkamak
Cumartesi: Uğursuzluk, oyun ve hile günüdür. Yer bugün yaratıldı. Buna <i>yevm-i sebt</i> veya <i>şenbe</i> de denir. Bu gün ana rahmine düşen oğlan gazi ve sonunda şehit olur.	Hiçbir işe başlamamak	Elbise kesme, tıraş olmak, tırnak kesmek, doğuya sefer

2.4 REMİL DÖKMEK İÇİN YAPILMASI GEREKENLER

2.4.1 REMİL DÖKÜLMEDEN ÖNCE YAPILMASI GEREKENLER

- 1) Abdestli ve elbisesi temiz olmak.
- 2) Kibleye dönüp altı boş bir yerde oturmak.
- 3) Havanın açık olması. Kapalı, yağmurlu veya bulutlu olmaması.
- 4) Uğursuz saatlerde remil atılmaması
- 5) Gece vakti olmamak, gecenin yarısından sonra atılırsa iyidir.
- 6) Gündüzün kuşluk vaktinde atılmak
- 7) Remil atılırken zihni her türlü hayalden uzaklaştırarak istek sahibinin veya niyetin şekil ve suretini göz önüne almak.
- 8) Sağ elin serçe parmağını dayanak ederek noktaları soldan sağa doğru gelişigüzel, saymaksızın atmak ve her sıra noktayı öncekinin altından ve biraz sağdan başlayıp öncekini geçmemek.
- 9) Bir Ayetelkürsi, 3 yâ Latif, 3 İhlas, 1 Fatiha ve sonra da “ve indehu mefâatihü'l-gayb lâ-ya'lemuhâ ... fî kitâb-ı mübîn”¹⁴ ayetini okuyup remilin vekilleri sayılan “Tavuş, taş, mihrbaş, ebrûtan esâterûn, yâ ber fiyâl veya giryâl” dedikten sonra noktalar dökülmelidir (s. 42).

2.4.2 REMİL ATMA YÖNTEMİ

Önce yukarıdaki koşullar yerine getirilir ve Danyal peygamberin söylediği gibi dörder sıralı dört bölüm nokta dökülür.

¹⁴ وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبُرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلْمَاتٍ
الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾

Gaybın anahtarları yalnızca O'nun katındadır. Onları ancak O bilir. Karada ve denizde olanı da bilir. Hiçbir yaprak düşmez ki onu bilmesin. Yerin karanlıklarında da hiçbir tane, hiçbir yaş, hiçbir kuru şey yoktur ki apaçık bir kitapta (Allah'ın bilgisi dahilinden, Levh-i Mahfuz'da) olmasın. (En'âm 6/59)

1) ..//..//..//..//..//..//.
..//..//..//..//..//..//.
..//..//..//..//..//..//.
..//..//..//..//..//..//.

2) ..//..//..//..//..//..//.
..//..//..//..//..//..//..
..//..//..//..//..//..//..
..//..//..//..//..//..//..

3) ..//..//..//..//..//..//..
..//..//..//..//..//..//..
..//..//..//..//..//..//..
..//..//..//..//..//..//..

4) ..//..//..//..//..//..//..
..//..//..//..//..//..//..
..//..//..//..//..//..//..
..//..//..//..//..//..//..

Birinciden itibaren soldan başlanarak noktalar birer ince çizgi ile ikişer ikişer ayrılır. Sonda tek işaret kalırsa noktayı, çift kalırsa çizgiyi gösterir.

Dökülen birinci bölümden . işareti çıkar, ikinciden .
 . —
 . —
 . —

üçüncüden, $\begin{array}{c} \text{---} \\ \cdot \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array}$ dördüncüden $\begin{array}{c} \text{---} \\ \cdot \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array}$ işaretleri çıkar. Bu dört şekle

ümmehât (analar) veya esâs denir.

Ara yere bir çizgi çekerek şekillerin tahlilini yapmak gerekir (s.45). Öncelikle şekillerin tahlilini yapmak için onları birbiriyle çarpmak lazımdır. Bu da şu biçimde yapılır:

Remil atıldıktan sonra ümmehât şekillerinin ikişer ikişer birbiriyle çarpmak gerekir. Bunun için de remili oluşturan ateş, hava, su ve toprak noktalarını sırasıyla birbirine çarpmak gerekir. Burada şu kurallar geçerlidir: $(\cdot) * (\cdot) = (-)$, $(\cdot)*(-) = (\cdot)$, $(-)*(\cdot) = (\cdot)$, $(-)*(-) = (-)$ sonuçlarını verir.

Örneğin şekillerini $\begin{array}{c} \cdot \\ \text{---} \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array}$ $\begin{array}{c} \text{---} \\ \cdot \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array}$ birbirine çarpmak için ateş

noktaları birinin nokta, diğerinin çizgi olmasından dolayı $(\cdot) * (-) = (\cdot)$ olur. İkincideki hava noktalarının birisinin çizgi, diğerinin nokta olmasından dolayı $(-) * (\cdot) = (\cdot)$ olur. Su ve toprak noktalarının her ikisinin çizgi olması $\text{çizgi} * \text{çizgi} = (-)$ 'dir.

Bu iki şeklin çarpımından $\begin{array}{c} \cdot \\ \text{---} \\ \text{---} \end{array}$ şekli ortaya çıkar. Yukarıda remil dökülürken ortaya

Bundan sonra çıkan şekillerin tahlilinin yapılması gerekir . Tahlil ise şöyle yapılır (s.45):

			buna da ahavât derler. Bunları da ikişer birbirine çarpalım. Bunlara da <i>benât</i> derler. Yine bunları çarpalım <i>bintü'l-</i> <i>benât</i> şekilleri çıklar. Bu iki şeklin çarpımından da <i>mîzân</i> ve <i>kadiyü'l-</i> <i>remil</i> denilen şekil meydana gelir. Mîzânın ilk şekil ile çarpımından da on altıncı şekli olan <i>âkıbetü'l-âkibe</i> husûle gelir.	Tâli:		
.	— —
.	—	—		.	—	.
—	.	—		.	—	.
—	.	.		.	—	.
<i>a</i>				Lisânü'l-evvel		<i>ümmehât</i>
<i>h</i>						
<i>a</i>						
<i>v</i>						
<i>â</i>						
<i>t</i>						
	—	—			—	<i>benât</i> .
	—	.			—	.
	—	.			.	.
	—	.			.	.
				Sâ'ilin nefsi		.
	Maksûd	—		bintü'l-benât		—
		.		kutb-1 şimâlî		—
		.				—
		.				
Kutb-1 cenûbî		—				
		—				
		.				
		.				
akıbetü'l-âkibe		—				
		—				
lisânü'l-emr-i sânî		—				
		—				

lisânü'l-emr: İlk ev ile istek evinden meydana gelen şekildir.

âyine-i remil: On dördüncü ve on beşinci evlerdir.

Mîzâna gelen şekil çift olmalıdır. Tek şekil gelirse remil sanatının düzenlenmesinde yanlışlık olduğu belli olur. Kısacası on altı evden ilki nefis evi, ikincisi para, üçüncüsü kısa yolculuk, dördüncüsü mülk ve makam, beşincisi evlât ve sevgili, altıncısı hasta ve ticaret, yedincisi korku, nikah ve eş, sekizincisi ölüm, dokuzuncusu deniz yolu, onuncusu yönetici sofrası ve bereket, on birincisi, ümit, on üçüncüsü soranın kendisi, on dördüncüsü isteği, on beşincisi, mîzân, remilin hükmü, on altıncısı da sonuç evidir (s.46).

2.4.3 NİYET KİMİN İÇİNDİR

Remil atıldıktan ve remil sanatı uygulandıktan sonra ilk eve gelen şekli sekizinciye gelen şekil ile çarpmak ve ortaya çıkan şeklin erkek mi kadın mı olduğuna bakmak gerekir. Remildeki şekillerin erkek veya kadınlığı bize soran kişinin veya niyet sahibinin erkek mi

kadın mı olduğunu gösterir. Bununla birlikte talih evine

şekli gelirse kişi kendi hakkında soruyor demektir. Ayrıca talihe gelen şekil diğer evlerde tekrar ederse soran başkası için soruyor demektir. Tekrarlanmazsa soru kendisi içindir (s.47) .

2.4.4 İSTEĞİN ORTAYA ÇIKARILMASINA AİT KURALLAR

İsteğin çıkarılması hakkında da Danyal peygamberin sözleri vardır. Bu sözler pek fazla olduğundan burada birkaçını alıntılıyacağız:

1) Bir şeklin içeriğinde birçok bilgi bulunduğu remmâl şekillerin tekrarlandığı evlerde durum, soranın hali ve itibarına göre zekasıyla bu bilgilerin en kuvvetlisini belirler. Ya da içerik soran

kişiyi söylenir, bunlardan hangisini tuttuğu sorulur. Niyet bilindikten sonra sonuç ve sonuçsuz olup olmadığı ve isteğin zamanı belirlenmeye çalışılır.

2) Nâzır yöntemiyle isteğin belirlenmesi. Yani yukarıda belirtilen yöntem dairesinde nâzır belirlenir. Bu şekil kaçınıcı ev sahibidir. Ondan veya o evde bulunan şeklin içeriğinden istek belirlenir.

3) Cûdele ve Lahyân · · şekilleri hangi evlerde
· —
— —
· —

bulunur ve hangi evlerde tekrar ederse o evlerin hükümleri isteklerdir.

4) Bir şekil kendi evinde oturmuş ve remil sanatı tekrar etmişse o şeklin hükmü istenilen şeydir.

5) Birinciye gelen şekil hangi ev sahibi ise, o evden itibaren , o ev de dahil olarak, sayılır. Dördüncüye gelen, sorulan şey; yedinciye gelen ise istenen şeydir.

6) Remil sanatında *ümmehât* ve *ahavât* (sekiz şekildir) şekillerinin ateş noktaları sayılıp toplanır. Toplamdan çıkan sonuçtan on iki çıkarılır. Çıkarma sonucunda kalan sayıdaki şekli, ilk şekil ile çarpmak ve çıkan sonucun bağlı olduğu evde bulunan şeklin içeriğini söylemek lazım gelir. Böyle yapılırsa isteğe işaret edilebilir.

7) Remil sanatında bulunan on altı şeklin tüm noktalarını toplayıp çıkan sonucu 12 veya 16 tanesini ayırmak ve geriye kalan şekilleri ilk şekil ile çarpmak gerekir. Bunların çarpımından çıkan şekil hangi ev sahibi ise o ev istenen şeyin hükümlerini anlatır.

8) Bir de noktalara bakarak isteği çıkarmak vardır. *Mizâna* gelen şeklin ateş, hava, su ve toprak noktalarını remil sanatında birinciden itibaren *ümmühâta* gelen şekillerle karşılaştırırız.

Hangisine kadar gidilirse o şekli, ilk şekil ile çarpılır. Çıkan şeklin bulunduğu ev istenilen şeyi bildirir.

Niyetin ve isteğin ortaya çıkarılması, bunların kime ait olduğu, uğurlu mu uğursuz mu olduğu ... bunun gibi pek çok durumla ilgili remil sanatında değişik pek çok uygulama vardır. Remil sahibinin değişik isteklerine göre hüküm verilmesiyle ilgili remil kitaplarında sorulan sorulara göre de değişik uygulamalar mevcuttur. Bunlardan soru soran kişinin hayat safhalarının durumunu öğrenmek için şöyle yapılır:

Remil sanatındaki 4, 13, 16. şekillere bakılır hepsi uğurlu ise soru soranın hayatının sonuna kadar mutlu vakit geçireceğini gösterir. 4, 13. şekiller uğursuz ve 14, 16. şekiller uğurlu ise ömrünün başlangıcı uğursuzlukla sonu ise mutluluk içinde geçer.

4,13 uğurlu ve 14, 16 uğursuz ise ömrünün başlangıcı uğursuzluk içinde geçer. Eğer dördüncü ev uğursuz ise mülkünden, arazisinden haber alamayacağına delil sayılır. Bir de 1,4 şekillerinin çarpımından soru soranın geçmişi, 7, 15 şekillerin çarpımından geleceği anlaşılıp bu iki şekilden ve uğursuzluğundan ve çeşitli içeriğine göre hüküm verilir (s.68).

Bir fikir vermesi açısından eserden özetlenerek aktarılan bilgilere göre insan hayatının çeşitli alanlarından bilgiye ulaşabilmek adına pek çok remil kuralı ve uygulaması mevcuttur.

2.5. OSMANLIDA REMİL

Osmanlıda remilin diğer bazı fal çeşitleri gibi çok yaygınlaştığı görülmektedir. *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*'nde müneccimbaşının yanında yer alan remmâllerin, tören esnasında kadı'nın yanında bulunduğu ile ilgili tasvirler yer alır (Evliya Çelebi, 2006: 259). Osmanlı toplumunda remilin kurumsallaştığını gösteren pek çok örnekle birlikte remili hoş görmeyen düşünce ve kişilere de rastlanır.

Bunun remille ilgili rivayet edilen hadisin¹⁵ farklı ilim adamları tarafından farklı şekillerde yorumlanmasından kaynaklandığını düşünmekteyiz. Hadis yorumlanırken remmâller bu falın *Hz. Adem, İdris, Lokman, Yeremya, İşaya ve Danyal* peygambere dayandığını, bir peygamberin mucizesi olduğu ve yapılan işin İslam'a aykırı olmadığı görüşündedirler. Bunun yanında bazı ulemanın bu konuda farklı görüşleri vardır. *Taşköprizâde, Katip Çelebi ve Sıddik Hasan* ise hadisten çıkarılan anlama göre remil yoluyla bazı bilgiler edinilebileceği anlaşılrsa da herkesin bu bilgiye ulaşabileceğinin kastedilmediği çünkü mucizelerin sadece peygamberlere ait olduğu görüşündedirler. Hadiste geçen “kimin hattı onunkine uygun düşerse” ifadesi diğer insanların hattının uygun düşebileceği anlamından çok bunun imkansız olduğunu göstermektedir. *İbni Haldun* ise hadisten remil çizgileri çekilirken peygambere vahiy geldiğinin anlaşıldığı, çizgilerin vahiy yoluyla desteklendiği ayrıca bu durumun sadece o nebiye ait olduğu ve ümmetine bu bilgiyi vermediği görüşünü savunur (Çelebi, 2007: 555).

Bu gibi farklı düşünceler olsa da Osmanlı toplumunda remil oldukça yaygınlaşmış, İlm-i falın altında bir bilim kolu oluşturmasının yanında meslek haline de gelmiştir. Klasik Türk şairlerinin bazılarının remmâl olması bu duruma güzel bir örnektir. 16. yy. ünlü siması *Zâtî* bu örneklerin en bilinenlerindedir. Beyazıt Camii avlusunda açılan remilci dükkanı, devrin önemli şahsiyetlerinin uğradığı yer, sadece alım satım yapılan bir dükkan olmayıp gelecekteki büyük şairlerin yetiştiği bir okul olmuştur. Bu şairler arasında *Yahya Bey, Kara Fazlî, Hayalî Bey, Galatalı Kudsî, Bâkî* gibi şairler de vardır (Çavuşoğlu, 1981: 68). Dükkanına remil baktırmak bahanesiyle gelen kişilerin şiirlerini inceleyen *Zâtî*, onlarda gördüğü güzel anlamları, daha önce söylenmemiş, hoş buluşları hafızasına almış daha sonra şiir yazarken bunları kullanmıştır. Kayınbiraderinin oğlu *Mahmud Çelebi* de kendisi gibi

¹⁵ bk. s. 13

remmâldir. Bunların dışında *Garamî*, *Baba Nedimî*, *Ferrûhî*, *Sadrî*, *Dânişî*, *Siyâmî*, *Zamîrî*, *Bahrî*, *Özrî* de remille uğraşan şairler arasındadır. Bunların yanında Remmâl Mustafa, Remmâl Haydar, Leyszâde gibi ünlü remmâllere tezkirelerde rastlanır (Kılıç, 2018: 563, 686).

Adı geçen remmâllerden *Özrî* hakkında verilen bilgiler ilginçtir. Şair *İzârî*'nin kardeşi olan şair, bir müddet sonra kadılık makamına gelir, Mirim Çelebi vasıtasıyla ilm-i nücuma meyleder. Bu sayede her sene padişaha takvim sunar. Varna kadısı iken Rodos seferinde daha önce gelenek olduğu üzere padişaha bir takvim sunar ve kalenin fethedilmesinin biraz zaman alacağını söyler. Padişah bunun üzerine üzülür ve : “Bu hükmü veren kişi gelip söylediği sözlerin hesabını versin!” diyerek. *Özrî*'yi çağırır. Şair kendi durumu için remil döker ve sınıf arkadaşı Remmâl Mustafa ile remilin sonucuna bakarlar. Remilde *Özrî*'nin öleceği ve öldüğü gün ay tutulacağı çıkar. O akşam ay tutulması olur, *Özrî* ise yatsıdan sonra ölüp sabah Rodos şehitleri ile birlikte gömülür (Kılıç, 2018: 461).¹⁶

Görüldüğü üzere Osmanlı yönetiminde ilm-i nücüm, uğurlu saatlerin bilinmesi, bir seferin sonucunun ne olacağı ile ilgili görüşlere önem verilmekteydi. Münecimbaşılığın ilmiye sınıfının bir kolu olması, her yıl hazırlanan takvimlerin yanında bir iş için en uygun saati seçme anlamına gelen zâyîçelerin hazırlanması da onların görevleri arasındaydı. Zâyîçelerin hazırlandığı en önemli konular arasında cülus, sadrazamın mühür alması, önemli

¹⁶ ...Varna kâdîsi iken Rodos seferinde İstanbul'a vardukda ber-mûcib-i âyîn-i kavîm-i kadîm pâdşâha sunar. Bir takvîm içinde kal'a feth olur ammâ zemân-ı feth inzimâm-ı şühûr u a'vâm iktizâ ider, dir. Kalb-i pâdşâhî münkesir olup sâhib-i takvîm kimse gelüp hâzir olsun, yazduğı ahkâmın cevâbın virsün ve illâ cezâsın bulsun buyururlar. Da'vet olındukda kendü tâlî'ine reml idüp hâcedâşî ve fenn-i nücûmda pâdâşî olan remmâl Mustafâ'ya varup 'arz eyledi. Kendü ve remmâl Mustafâ ittifâk idüp ol seferde mevtin tasrîh iderler ve husûf-ı kamer vâkı' olduğu gice fevt olacagın tahkîk ü tashîh iderler. Fi'l-hakîka ol asrda fevti öyle vâkı' olup ol ahşam ay tutıldı: Kendü yatsudan sonra intikâl idüp sabâh şühedâ-yı Rodos'la medfûn ve genci nihân gibi mahzûn olur.

memuriyetlere tayin, savaş ilanı, sefere çıkma, yeni gemilerin denize indirilmesi, donanmanın hareketi, sultan doğumu, padişahın herhangi bir yere hareketi gibi durumlar vardır. Görüldüğü üzere bunlar Osmanlı yönetimi ile ilgilidir. Toplamda 37 kişinin müneccimbaşıklık yaptığı ve ilm-i nücümün bir bilim dalı olarak kabul gördüğü Osmanlı yönetiminde müneccimbaşıkların meşrutalarının¹⁷ da olması (Evliya Çelebi, 2006: 54) onların devlet içinde kurumsallaştıklarını göstermektedir. Bir kurum olarak ne zaman ortaya çıktığı bilinmeyen müneccimbaşıkların Fatih devrinde görüldüğü ve II. Beyazıt devrinde ise artık kurumsallaştığı söylenebilir. Tören sırasında kadılarla birlikte müneccimbaşının ve remmâlerin bulunması yanında ilmiye sınıfından oldukları için müneccimbaşıkların kadılık, müderrislik ve hatta şeyhülislamlıktan önce en önemli devlet görevi olan Anadolu ve Rumeli kazaskerliği yaptıkları da bilinmektedir (Aydın, 2006: 2-4).

Remil ve fala sadece Osmanlı toplumunda değil o zamanda, diğer toplumlarda da önem verilmiştir. Hükümdarların remile bakış açısını göstermesi bakımından Sultan Gavri'nin tavrı dikkat çekicidir. Sultan Selim'in Mısır'a sefer yapacağını duyan Mısır Sultanı Gavri, şehrin remmâllerini çağırıp kendisinin ve Sultan Selim'in talihine baktırır. remilciler, sultan Gavri'ye niyet ettiği kişiden zarar geleceğini söylerler. Bunun üzerine Gavri, taşınması kolay olan mallarını toplayarak İskenderiye kalesi hazinesine malları saklar. Bunun yanında İskenderiye limanında elli parçadan oluşan kadirga hazırlatır. Amacı Batı'ya kaçıp sonrasında Mısır'a sefer yapmaktır (Evliya Çelebi 2007: 72).

Avrupa'da Arapça yazılan remil kitaplarına XII ve XVIII. yy.da rastlanmasına rağmen Osmanlıda XX. yy. başlarına kadar Türkçe eserler de dahil olmak üzere remil hakkında kitaplar yazılmıştır. Yönetici sınıfta kurumsal bir kimlik kazanan remil

¹⁷ Meşruta, bir kimse tarafından satılmamak şartıyla birine veya bir kuruma bırakılan ev, gayrimenkul.

sadece bu sınıfın başvurduğu bir yol değil, toplumun geniş bir kesiminin beklentilerine karşılık olarak tuttuğu bir yol olmuştur. Yukarıda remil yazarı Nazmî'nin içinde bulunduğu durumun sonucunu öğrenmek için, günlerce remmâllerin kapısında sıra beklediğini anlatması bu beklentinin yoğunluğunu göstermesi bakımından önemlidir. Bu kadar revaçta olan remil hakkında olumsuz görüşlere sahip olan kişiler de mevcuttur. Kurumsal bir kimlik olmasına rağmen I. Abdülhamit, III. Selim ilm-i nücüm, remil vs. ile ilgilenmemiştir. Bazı şairler ise (*Nâbî, Sünbülzâde Vehbî*) remile karşı çıkmışlardır. Bölümün girişinde verilen hadisin farklı kişiler tarafından farklı şekillerde yorumlanmasının bunda etkisi vardır.

Remile karşı çıkan şairler kendilerini remmâllerden ayrı tutmuşlardır. Nâbî (ö.1124/1712) Hayriyye'sinde ve Sünbalzâde Vehbî (ö.1224/1809) Lutfiyye'sinde yer alan bölümlerde oğullarına remil veya bu tür ilimlerle uğraşmamalarını nasihat etmiş ve bu konuda onlara nasihatte bulunmuşlardır. Hayâlî (ö.964/1557) de 'Noktalarla yıldızların şekillerini bana anlatma ben nükte bilen, zarif, ince biriyim beni remmâl mi sandın ?' diyerek remile karşı tavırlarını dile getirip kendilerini remmâllerden üstün görmüşlerdir (Aydemir, 2018: 172).

Sâzende dahı rütbe-i zilletdedür ammâ

Remmâl ü müneccim gibi menhûs değüldür (Nâbî G. 167/10)¹⁸

Bu karşıtlığın yanında şairler ister remmâl olsun ister olmasınlar. Remil ile ilgili terim, kelime, benzetme unsurlarını kullanmışlardır:

Gönülde ârızun tutdum zamîrüm bil didüm remmâl

Didi kim tuttuğun Zâtî gülistân-ı müzeyyendür (Zâtî G. 279/5)¹⁹

¹⁸ Çalgıcı da aşağı derecededir ama, remil atan ve yıldızlara bakan gibi uğursuz değildir.

¹⁹ Gönlümde yanağımı (murat olarak) tuttum, remmâle de (muradımı) bil dedim, (O da) Zâtî, tuttuğun bezenmiş gül bahçesidir, dedi.

Beyitte remmâl, zamîr, tutmak kelimeleri remil sanatı ile ilgilidir. Şair remmâle seslenerek niyetinin ne olduğunu remmâlin bilmesini istiyor. Bunu yaparken de murat ettiği şey sevgilinin yanaklarıdır. Klasik Türk şiirinde parlak nesnelere, renk itibarıyla güle vs. benzetilen yanak, burada çiçeklerin açtığı bahçeye benzetilmiştir. Yani şairin gönlünde niyet ettiği kişi sevgilisidir ve bunun remmâl tarafından açığa çıkarılmasını istemektedir.

Remil, remmâl, kum, remil tahtası çeşitli biçimlerde şair veya aşğın özelliklerini göstererek klasik Türk şiirinde kullanılmıştır.

Döşendi berf ser-â-pây sahn-ı sahrâya

Ağardı rûy-ı zemîn sanki tahta-i remmâl (Bâkî K.53/10)²⁰

Klasik Türk nesrinde de remil ve remmâl ile ilgili kullanımlara rastlanmaktadır. *Meşâirü'ş-şuarâ'*'da Sultan Selim anlatılırken atının nalında bulunan çivinin izi, fetih niyetine dökülen remile benzetilmiştir. Bu remilin şekilleri ise *Ferah* ve *Nusretü'd-dâhil*dir. Bunlar Sultan Selim'in muradına nail olacağına işarettir. Çünkü remil sanatına göre *Ferah*, haber ve sevinç; *Nusretü'd-dâhil* ümit, saadet, ganimet ile ilgilidir. Düşmanların toprak olacak bedenlerindeki tüfek mermilerinin izleri de remil şekillerden olan *Enkîs* ve *Hamra*'ya benzetilmektedir. Bu şekillerin gösterdiği mana ise ölümden emin olmanın sona ermesidir (Kılıç, 2018: 82).²¹ *Enkîs* remil sanatında eşkıya, harp, davayla; *Hamra* ise ölüm, korku, elemle ilgilidir. Görüldüğü üzere şiirde olduğu gibi nesirde de remil ile ilgili bilgilerin bilinmemesi metnin anlaşılabilirliğini zorlaştırıyor.

Sonuç olarak remille ilgili iki farklı görüş olsa da Osmanlı toplumunda remilin devlet yönetiminde kurumsal bir kimlik kazanması; bunun yanında meslek edinilmesi ve toplumun geniş bir kesiminde istek ve niyetinin olup olmayacağı ile ilgili beklentilere

²⁰ Kar, arazinin üzerini kapladı, yeryüzü sanki remmâl tahtası gibi bembeyaz oldu.

²¹ ... ve hâkde olan nişân-ı mîh-ı na'l-i semendi niyyet-i fethi remldür ki şekl-i ferah ve nusretü'd-dâhil ile murâdât-ı husûline delâletdür. Ve beden-i hâksâr-ı a'dâda cem' olan tüfenk findukları sûret-i enkîs ü Hamra ile emniyyet-i meniyyetün husûline emâretdür.

sahip olan halkın beklentilerini karşılması yönüyle, remil yankı uyandırmıştır.

Manzum ve mensur klasik Türk edebiyatı metnlerinin o dönemde geçerli olan bilim dallarını bünyesinde edebiyata uygun olarak taşıdığı düşünülürse, metnlerin eksiksiz olarak anlaşılması için bu bilim dalları ile ilgili bilgilerin ve terimlerin bilinmesi zorunludur. Bu yüzden tarihî metnlerin anlaşılmasında günümüzde batıl bilimler olarak adlandırılan geçmişte ise bilim dallarından sayılan ilim kolları ile ilgili kitapların yayımlanması gereklidir.

Metni Günümüz Alfabesine Aktarırken İzlenen Yol

Metni günümüz alfabesine aktarırken tam çeviri yazı (transkripsiyon) alfabesi kullanılmadı. Bunun yerine aşağıdaki maddelerde verilen kurallar uygulandı:

1. Metindeki Arapça ve Farsça sözcüklerde bulunan tüm uzunluklar (^) işareti ile gösterildi: *müstefîd*, *matbû*, *erbâb*
2. Özel isimlerin dışında Arapça tamlamalarda ve ibarelerde tamlamayı göstermek için (-) işareti kullanıldı: *Arabiyü'l-ibâre*, *ma'at-te'essüf*, *alâ-tarîki'l-intikâl*, *min kıbeli'r-rahmân*, *Ebulmuammer*, *Muhyiddîn Arabî* ...
3. Arap ve Fars kökenli kelimelerin orijinal yazımı korundu, son sesleri buna göre yazıldı: *ihtiyâc*, *matlûb*, *guyûb*, *kavâ'id* ...
4. Günümüzde kullanılan kelimelerde, ortadaki ünlü metnin düzyazı kısımlarında gösterildi: ilm = ilim, fikr = fikr, şekl= şekil, kısım = kısım Şiirde vezni bozmamak için ünlü kullanılmadı.
5. Sadece kelime ortasında bulunan ayın ve hemze harfleri (') işareti ile gösterildi: Ba'zân, i'âne, kıt'a, kavâ'id; vekâyii, matbû ...
6. Türkçe eklerin yazımında kelimenin sonunda ötümsüz ünsüz varsa, getirilen ek benzeşmeye uygun yazıldı: Vücûttur, mahsûstur, ettiklerinden, Farsçası...
7. Arapça kelimelerdeki nispet eki –iyye değil –iye olarak, kelime sonundaki şeddeli harfler tek harf biçiminde yazıldı: Zamm = zam, siyâsiyye = siyâsiye, rabbâniyye = rabbâniye, riyâziyye = riyâziye ...
8. Kitaptaki terimler ve özel isimler eğik yazıldı: *Enkîs*, *ümmehât*, *evc* ...; *Muhyiddîn Arabî*, *Teskîn-i Tamtam Hindî*

9. Herhangi bir nedenle yanlış yazılan ya da silik yazılan ek, kelime vb. [] işareti içinde gösterildi.
10. Herhangi bir nedenle okunamayan ya da okumada şüpheli görülen yerlerde kelimenin okuma önerisi ile ayraç içerisinde soru işareti (?) ile gösterildi.
11. Ayetlerin orijinali ve anlamı verilmiştir. Kaynakçada ise ayetler, ayet adı, numarası ve sure numarası ile gösterildi : (Hicr 15/16)
12. Alıntılanan metinlerin imlası olduğu gibi korunmuştur.
13. Metinde Türk Dil Kurumunun imlâ kuralları uygulandı.

II. BÖLÜM

METİN

Mükemmel Remil Kitâbı

Usûl-i remil ile berâber fâla, tâlie müte'allik kavâ'idi şâmil
merâk-âver bir risâledir.

Muharriri:

Ebûlmu'ammer Fu'âd

İkinci Tab
Sâhib ve Nâşiri

Cem'iyet Kütüb-hânesi
Sadâ-yı Millet Matba'ası

1333